

BALLADA

Az öreg és a fiú együtt laktak a faházban. Az öreg-ről mindenki úgy tudta, hogy egyedül él, és a fiúról senki sem tudta, hogy a fia.

A patak egy negyedórányi járásra volt, a legközelebbi faház egy napra.

Embert nem láttak, csak kétszer egy évben, amikor az öreg a városba ment élelemért.

Az öreg akkora volt, mint egy kicsi fenyő. A fiút, amikor akkorára nőtt, mint egy páfrány, az öreg tanulásra fogta. Először megtanította a színekre, aztán az állatok hangjaira, aztán a beszédre. És a fiú, aki akkorára nőtt már, mint egy páfrány, megtanulta a színeket, aztán az állatok hangjait, s aztán a beszédet. Azon túl beszélgettek egymással, az öreg és a fia.

A fiút, amikor akkorára nőtt, mint egy bokor, az öreg, a kis-fenyő termetű felvitte a hegyre. Egy nap járás volt az út odáig. Hajnalban indultak, az öreg kézen fogva vezette a fiút. A füveken még izzott a harmat, ahogy mentek. Alkonyatra értek fel a hegyre. Fenyők voltak a tetőn, nagy kövek és egy tisztás.

Az öreg letörölte egy nagyobb mohás követ az inge ujjával, befedte nagy zöld lapikkal, és azt mondta: ülj le.

A fiú, aki akkora volt már, mint egy bokor, leült.

Akkor énekelni kezdett az öreg. Először egy magas, tiszta hangot hallatott. Csend lett. Messziről, nagyon messziről, a felhők alól, onnan, ahol talán már semmi sincs, válaszoltak a hegyek. Felkapták, zengették, simogatták a hangot. Elnyújtott, remegő

hangokat énekelt aztán az öreg, négyet-ötöt egymás után, s a hegyek a felhők alól, onnan, ahol talán már semmi sincs, válaszoltak újra és újra, szünet nélkül az öregnek, aki énekelt vidáman, mint egy gyermek, vagy mint egy virág.

Sötétedésig énekelt az öreg. Amikor a fenyőkön túl megszűntek zuhogni a fények, elhallgatott. Elhallgattak a hegyek is.

Leült a fia mellé a földre. Ült, amíg ki nem aludtak az íves fények a szemében. Akkor megszólalt:

– Ez a legtöbb. Ha visszaénekelnek a hegyek. És a fiú, aki akkora volt már, mint egy bokor, hallgatott, és nézte a felhőket a völgyek felett, ahogy görögnek.

A szabad ég alatt aludtak aznap, az öreg és a fia.

Amikor akkorára nőtt a fiú, mint egy kicsi fenyő, már mindent tudott, amit az apja. Ismerte a vizek ólmos harangjátékait, a növények százados rendjét, a helyeket, ahol ködös reggeleken nyomok gyűltek a vizes fűben.

A fiú sokat tudott, és sokat nem értett.

– Mondd – kérdezte egyszer –, honnan az egyformaság a levelekben?

– Nincs egyformaság – mondta az öreg. – Nézd közelről. Ha úgy nézed, nincs.

– Igaz. Örök a nem-egyformaság mindenben.

Az öreg mosolygott, mert öröme telt a fiában.

Egy napon, amikor a szelek sípoltak a hegygerinceken, elkóborolt a fiú. Délre jött haza. Szótlanul ettek. Sokára szólalt meg:

– Hogy lesz az ember?

Az öreg hallgatott. Rég várta ezt a kérdést, és most hallgatott. Később kimentek a faház elé. Ott szólalt meg az öreg:

– Magától. Mint a nappal vagy az éjszaka. Mint a fák. Lesz, mert lennie kell. Mert az nem lehet, hogy ne legyen.

– Mióta?

– Amióta a hegyek meg a fák. Az örökkévalóság óta.

– Hogyan?

– Mint a növények s az állatok. Mint a fák.

– Nem igaz. Az állat küzdelemből születik és szenvedésből. Láttam.

– Az ember is.

– És én?

Az öreg ledőlt a fűre, a fiúnak háttal. Kezében sárgállott egy marék föld.

– Te? Te egy lányból lettél, általam.

– Küzdelemből és szenvedésből?

– Igen.

– És még?

– Szerelemből. Mert nem lehetett, hogy ne légy, nem lehetett, hogy ne maradjon utánunk semmi. Egy lány után és utánam... Mert akartunk téged.

– S a lány?

– Elment. Nem bírta a csendet.

Kibontott inggel feküdt az öreg. S a fia, aki akkorára nőtt már, mint egy kicsi fenyő, ledőlt melléje a kövek közé, hogy jobban lássa a felhőket, ahogy görögnek. Úgy feküdtek egymás mellett, mint a kidöntött fenyők, az öreg és a fia.

Újabb tavaszra – az öreg lassan akkora lett, mint egy bokor. Érezni kezdte a halált. Nem félt, nem, többet beszélt, mint addig, és többet énekelt. Már nem ment fel a hegyre, naphosszat csak ült. Nyugodt volt, nézte a fiát, ahogy tett-vett a ház körül. A fiú aggódott. Éjjelente felült az ágyában, és hallgatta, hogyan szuszog az öreg, az apja.

Amikor az öreg, aki akkora lett végül, mint egy páfrány, már nagyon közel érezte a halált, szólt a fiúnak – vinné fel egy csúcsra, mert kívánczik.

Hajnalban indultak, s a fiú kézen fogva vezette az öreget. Mentek az ösvényen, ami alig látszott, mert kevesen jártak rajta. Alkonyatra értek fel a tetőre. A fiú letörölt egy nagyobb mohás követ az inge ujjával, befedte nagy zöld levelekkel, és leültette az öreget. S az öreg, aki akkora lett végül, mint egy páfrány, megszólalt:

– Énekelj.

Énekelt a fiú, csengtek a hegyek, és boldog volt az öreg.

– Fiam – mondta aztán. – Majd furcsa álmaid lesznek. Meleg hajú lányokat látsz mindenütt az ösvényeken, és izzadt leszel, amikor felébredsz. És szorítani fognak a falak, és dobolni fog a vér a homlokod alatt. Akkor ásd a hegyek hangjait magadba, és menj. Menj, és keress egy lányt, és legyen gyermeked általa, mert az nem lehet, hogy ne legyen.

Amikor eltemette az apját, csend ült a fiúra. Nem beszélt még magában sem, hiszen értelmüket vesztették a szavak. Nem énekelt a hegyeknek. Hiszen nem volt, aki örvendezzen, ha válaszolnak. Elment a patakhoz, ami egy negyedórányi járásra volt. Lehajolt, közel a vízhez, közel, hogy a víz borzolja az arcát, és halkán szólt:

– Menjetek, szavak, a patak kövei közé. Tavasz lett, a fiúra rátörtek a szelek.

Egy reggel, amikor szállt a pára, elindult. Komorak voltak a felhők, és kókadtak a füvek.

A tetőn, ahol az apját eltemette, megállt a fiú. Tépte a gyomokat a sírról, a fülében, gondolataiban zengtek-zúgtak a tiszta nyugalom-hangok. A nyugalom hangjai, amiket a hegyek válaszoltak még rég, rég az apjának, amikor énekelt.

Halkan kezdte a fiú. És körben némán álltak a hegyek. És ordított a fiú. És örölt a csend. Aztán oldalt zuhant.

Felrobbant a csend. Mormoltak magányos, koromhangú férfiak, zengtek erős kezű, szivárványhangú férfiak – aj, hova tűntek nyugalmas hangjaid, apám –, összetört üvegcserepeken táncoló gyermekek sikongtak, fényes szemű vidám kicsik énekeltek, boldog, csuda-szemű lányok-asszonyok hangjai jöttek, megcsalt, magányos asszonyok-lányok jajai mentek, kicsiket koccantak a kerti ajtók, a becsapódó szürke vaskapuk döngtek – aj, hova szálltak hangjaid a szélben, apám –, az égre tévedt boldongomba sívított, pihegett a meggyógyított beteg, morajlottak a stadionok százezrei, halkan szóltak a termekben a hegedűk – aj, vége énekednek, apám –, a motorokban bögött a tűz, a füveken sípolt a szél, kattogtak ólomhangú fegyverek, csattantak a tenyerek az épülő házak üvegfalain – aj, mit tehetnék értük, apám –, dübörögnek a vízesések a gépek lapátjain, cikkogtak a források első vízcseppjei, hörögtek a meghalni készülők, sírdogáltak a pár perce élők.

Zavaros szemmel állt fel aztán a fiú. A házban vette észre, hogy ujjai még mindig szorítanak egy marék agyagos földet.